

EU:n BD-strategian viherryttämistavoite kunnille ja luontopohjaiset ratkaisut

Leena Kopperoinen¹, Kati Vierikko², Pinja Kasvio³

¹Biodiversiteettikeskus, ²Ympäristöpolitiikkakeskus, ³Vesikeskus

Suomen ympäristökeskus

S Y K E

Kuva: Pinja Kasvio

EU:n biodiversiteettistrategian 2030 tavoite 11

- Biodiversiteettistrategiassa 2030 on ensimmäistä kertaa mukana erityisiä tavoitteita kaupunkiluonnolle ja sen lisäämiselle.
- Kaikkia vähintään 20 000 asukkaan kaupunkeja ja kuntia kannustetaan tekemään viherryttämissuunnitelma vuoden 2021 loppuun mennessä.
- Viherryttämisellä tarkoitetaan sitä, että lisätään **monimuotoisia ja helposti saavutettavia kaupunkimetsiä, puistoja ja julkisia puutarhoja, kaupunkiviljelyä** (mukaan lukien siirtolapuutarhat ja viljelypalstat), **kasvikattoja ja -seiniä, katupuita, kaupunkiniittyjä ja pensasaitoja.**
- Tavoitteena on myös parantaa näiden avulla **viheralueiden kytkeytyneisyyttä toisiinsa.**
- Suomessa tämä tavoite koskee 56 kaupunkia ja kuntaa, joissa oli Tilastokeskuksen (2021) mukaan vähintään 20 000 asukasta vuonna 2019.

Kuntien viherryttämiseen liittyvä verkkokysely

Hulevesipuisto Mäntsälässä. Kuva: Kati Vierikko

- Tunnistettiin kaikki kunnat, joissa asukasmäärä vähintään 20 000.
- Haettiin yhteystiedot kuntien verkkosivuilta.
- Suora kutsu vastata kyselyyn toimitettiin sähköpostilla 51 kuntaan ja kaupunkiin ja 101 henkilölle.
- Webropol –kysely sisälsi 23 monivalinta- ja avokysymystä.
- Tähän mennessä 37 vastausta 29 kunnasta.

Tulokset

S Y K E

Lehtokorven ennallistamistoimia Helsingissä.
Kuva: Kati Vierikko

2. Mitä viherryttämistä ja luonnon monimuotoisuutta tukevia ohjelmia on kunnassanne jo tehty?

Vastaajien määrä: 35, valittujen vastausten lukumäärä: 71

	n	Prosentti
Viheralueohjelma tai -strategia	17	48,6%
Luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelma tai vastaava	10	28,6%
Niittyohjelma	8	22,9%
Metsien monimuotoisuutta tukeva ohjelma	12	34,3%
Luonnonsuojeluohjelma	5	14,3%
Muu ohjelma, mikä?	8	22,9%
Kunnassamme ei ole tehty mitään viherryttämistä tukevia ohjelmia	6	17,1%
En osaa sanoa/ en tiedä	5	14,3%

3. Millaisia viherryttämistä tai luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia kunnassanne jo tehdään?

Vastaaajien määrä: 35, valittujen vastausten lukumäärä: 297

	n	Prosentti
Niittyjen perustaminen	21	60%
Niittyjen aktiivinen hoito	23	65,7%
Muiden perinnebiotooppien hoito	14	40%
Vieraslajien torjunta	34	97,1%
Pölyttäjäystävällisten kasvilajien suosiminen istutuksissa	19	54,3%
Nurmikoiden leikkauksen vähentäminen	19	54,3%
Valkoapilan ym. pölyttäjille mettä tuottavien kasvilajikkeiden kylväminen nurmikoille	9	25,7%
Puiden istuttaminen (esimerkiksi katujen varsille)	31	88,6%
Metsittäminen	17	48,6%
Luonnon monimuotoisuutta edistävät metsänhoitosuunnitelmat	22	62,9%
Yksityismetsänomistajien ohjaus/neuvonta luonnon monimuotoisuutta edistäviin hoitomenetelmiin	2	5,7%
Lahopuun lisääminen puistoihin tai metsiin	24	68,6%
Lahopuuaidanteiden rakentaminen	4	11,4%
Kosteikkojen rakentaminen tai ennallistaminen	21	60%
Pienvesien kunnostaminen tai ennallistaminen	17	48,6%

	n	Prosentti
Jo rakennetun maan uudelleenkäyttö rakentamiseen, sen sijaan, että otetaan ennestään rakentamatonta aluetta käyttöön	9	25,7%
Viheraluetasapainon säilyttäminen eli jos viheraluetta menetetään jossakin, sitä lisätään toisessa paikassa (huolehtien oikeudenmukaisesta lähiviheralueiden jakaantumisesta kunnan sisällä)	4	11,4%
Jotain muuta, mitä?	5	14,3%
Kunnassamme ei ole tehty mitään viherryttämistä tukevia toimia	0	0%
En osaa sanoa/ en tiedä	2	5,7%

4. Minkä viher- ja vesialueiden luonnon monimuotoisuutta kunnan pitäisi mielestäsi ensisijassa parantaa omilla toimillaan?

Vastaajien määrä: 35, valittujen vastausten lukumäärä: 178

	n	Prosentti
Metsät	24	68,6%
Niityt	26	74,3%
Puistot	26	74,3%
Kunnan omistamat puutarhat (sis. koristepuutarhat, kasvitieteelliset puutarhat, arboretumit)	2	5,7%
Kaupunkiviljelmät (sis. siirtolapuutarhat ja viljelypalstat)	5	14,3%
Katupuut	21	60%
Pensasaidat	3	8,6%
Kasvikatot ja/tai -seinät	5	14,3%
Kosteikot	17	48,6%
Kaupunkipurot	16	45,7%
Vapaat ranta-alueet	8	22,9%
Muut hulevesien hallintaan liittyvät rakenteet (mm. viivytysaltaat)	23	65,7%
En osaa sanoa	2	5,7%
Ei tarvitse tehdä mitään	0	0%

5. Onko kunnallenne laadittu viherryttämissuunnitelma?

Vastaajien määrä: 35

	n	Prosentti
Kyllä	3	8,6%
Suunnitteilla	3	8,6%
Ei	22	62,8%
En osaa sanoa	7	20%

6. Onko kunnassanne riittävästi ja lähes kaikille asukkaille helposti saavutettavat seuraavat viher- ja vesialueet vai pitäisikö niitä lisätä:

Vastaajien määrä: 35

	Kyllä, tilanne on hyvä	Osin, määrää pitäisi lisätä	Osin, saavutettavuutta pitäisi parantaa	Ei, sekä määrää että saavutettavuutta pitäisi parantaa	Ei, eikä tarvetta muutoksiin	En osaa sanoa
Metsät	68,6%	11,4%	14,3%	2,8%	2,9%	0%
Niityt	11,4%	31,4%	17,1%	37,2%	0%	2,9%
Puistot	51,4%	20%	25,7%	0%	2,9%	0%
Kunnan omistamat puutarhat (sis. koristepuutarhat, kasvitieteelliset puutarhat, arboretumit)	14,3%	11,4%	8,6%	14,3%	22,8%	28,6%
Kaupunkiviljelmät (sis. siirtolapuutarhat ja viljelypalstat)	22,9%	25,7%	11,4%	11,4%	14,3%	14,3%
Katupuut	28,6%	48,6%	2,8%	14,3%	5,7%	0%
Pensasaidat	17,1%	20%	5,7%	5,7%	22,9%	28,6%
Kasvikatot ja/tai -seinät	2,9%	17,1%	0%	34,3%	17,1%	28,6%
Kosteikot	17,1%	20%	28,6%	25,7%	5,7%	2,9%

	Kyllä, tilanne on hyvä	Osin, määrää pitäisi lisätä	Osin, saavutettavuutta pitäisi parantaa	Ei, sekä määrää että saavutettavuutta pitäisi parantaa	Ei, eikä tarvetta muutoksiin	En osaa sanoa
Kaupunkipurot	14,3%	11,4%	31,4%	20%	8,6%	14,3%
Vapaat ranta-alueet	28,6%	11,4%	28,6%	11,4%	8,6%	11,4%
Muut hulevesien hallintaan liittyvät rakenteet (mm. viivytysaltaat)	5,7%	45,7%	17,1%	22,9%	2,9%	5,7%

7. Onko kunnan alueella olevien viher- ja ranta-alueiden saavutettavuutta arvioitu?

Näitä voidaan arvioida hyödyntäen paikkatietoanalyysyä tai haastatteluilla tai kyselyillä kuntalaisilta.

Vastaajien määrä: 35

	n	Prosentti
Kyllä	17	48,6%
Ei	6	17,1%
En osaa sanoa	12	34,3%

8. Onko viherryttämisen ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi tehty selvityksiä tai kartoituksia?

Vastaajien määrä: 35

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Lajistosta	68,6%	8,6%	22,8%
Luonnonsuojelulain mukaisista luontotyypeistä	68,6%	0%	31,4%
Muista luontotyypeistä	57,1%	8,6%	34,3%
Metsien monimuotoisuudesta	45,7%	14,3%	40%
Niityistä	34,3%	28,6%	37,1%
Kedoista	20%	31,4%	48,6%
Ekosysteempipalveluista	31,4%	28,6%	40%
Puistoista	40%	31,4%	28,6%
Julkisista puutarhoista	17,1%	37,2%	45,7%
Siirtolapuutarhoista tai viljelypalstoista	28,6%	25,7%	45,7%
Kosteikoille soveltuvista alueista	22,9%	25,7%	51,4%
Ennallistettavista tai kunnostettavista luontokohteista	37,1%	20%	42,9%
Muu, mikä?	50%	0%	50%

9. Onko kunnan maankäytön suunnittelussa tai viheralueiden hoidossa hyödynnetty tai toteutettu:

Vastaajien määrä: 35

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Viherkerroin-työkalua	17,2%	51,4%	31,4%
Luonnon monimuotoisuutta tukevia kaavavarauksia ja/tai -merkintöjä	74,3%	2,8%	22,9%
Läpäisevän pinnan lisäämistä	42,8%	22,9%	34,3%
Pölyttäjien elinolosuhteiden parantamista	51,4%	20%	28,6%
Hulevesikosteikoiden rakentamista	65,7%	14,3%	20%
Muita luontopohjaisia ratkaisuja? Jos vastaat kyllä, niin kerro, millaisia.	-	-	-
Muuta, mitä?	-	-	-

10. Onko hulevesien hallintaan suunniteltujen kosteikkojen suunnittelussa huomioitu luonnon monimuotoisuuden mahdollisuudet ja sen parantaminen?

Vastaajien määrä: 23

	n	Prosentti
Kyllä	15	65,2%
Ei	2	8,7%
En osaa sanoa	6	26,1%

11. Minkä eliöiden suunnitellaan hyötyvän kosteikosta?

Vastaajien määrä: 15, valittujen vastausten lukumäärä: 65

	n	Prosentti
Linnut	13	86,7%
Nisäkkäät	6	40%
Kalat	8	53,3%
Hyönteiset (mm. pohjaeläimet)	12	80%
Sammakot	12	80%
Kasvit	13	86,7%
Muut, mitkä?	1	6,7%

12. Onko kosteikoista tehty monimuotoisuuskartoituksia?

Vastaajien määrä: 23

	n	Prosentti
Kyllä	2	8,7%
Ei	13	56,5%
En osaa sanoa	8	34,8%

13. Ovatko kosteikat lisänneet alueen monimuotoisuutta esimerkiksi tarjoamalla elinympäristöjä kasvi- tai eläinlajeille, joita ei aiemmin esiintynyt alueella?

Vastaaajien määrä: 2

	n	Prosentti
Kyllä	2	100%
Ei	0	0%
En osaa sanoa	0	0%

14. Onko kosteikkojen suunnittelussa huomioitu muita suojele- ja monimuotoisuusarvoja niiden vaikutusalueella?

Vastaajien määrä: 35

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Natura-alueita	34,3%	20%	45,7%
Luonnonsuojelualueita	40%	20%	40%
Muita arvokkaita kasvi-, lintu- tai luontokohteita	54,3%	8,6%	37,1%
Jotakin muuta, mitä?	8,3%	16,7%	75%

EU:n biodiversiteettistrategian 2030 tavoitteen 11 vaikutustapoja kunnissa

Keino	Vaikutus	Menetelmät
Ohjelmat & strategiat	+++ Vain muutama kaupunki ja kunta laatinut viherryttämishjelman, vaikutus merkittävä.	Koko kunnan alueen kattava strategia ja/tai toimenpideohjelma, joka laaditaan yhteistyössä eri sektoreiden / kansalaisten / sidosryhmien kanssa.
Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu	++ MRL:n uudistus edistää viherrakenteen ja luonnon monimuotoisuuden huomioimista. -/+ Yleiskaavoitettu pinta-ala alhainen Suomessa (n. 30 %)	Bd-selvitykset kaavoituksen tueksi Kaavavaraukset ja -merkinnät Teemayleiskaavat Viherkerroin-työkalun hyödyntäminen Ekosysteemitilinpidon hyödyntäminen
Luonnon monimuotoisuutta tukevat toimenpiteet ja luonnonhoito	+++ Monet kunnat tekevät jo aktiivista bd:ä tukevaa luonnonhoitoa	Niittyjen hoito ja perustaminen, bd:ä tukeva metsienhoito, vieraslajien torjunta, lahoppuun lisääminen, pienvesien ja kosteikoiden ennallistaminen jne.
Viherrakentaminen	+++ Vaikutus suuri tiivistyvissä kaupungeissa	Hulevesikosteikot, puiden istuttaminen, uudet pihat ja puistot, viherkatot

Johtopäätöksiä kyselyn tulosten perusteella

- Suomalaisissa kaupungeissa on toistaiseksi säilynyt monitoimista sini-viherrakennetta, jota ei pidä kaupunkirakennetta tiivistettäessä menettää. Entistä enemmän on **etsittävä keinoja tiivistää "kierrätetylle" maalle** (ts. aiemmin rakennetulle maalle, jolle uusi käyttötarkoitus).
- **Sini-viherrakenteen laatua** on edelleen **parannettava**: **biodiversiteettinäkökulma** on sisällytettävä entistä paremmin viheralueiden ja vesistöjen suunnitteluun ja hoitoon. Erityisesti **pölyttäjille** hyvistä elinolosuhteista on huolehdittava.
- Kestävyyismurros edellyttää **kuntalaisten kanssa työskentelyä ja arvostamista**. Uudenlaista ajattelua tarvitaan, jotta päästään kuulemisesta kuuntelemiseen.
- Sini-viherrakenteen **sosio-ekologis-taloudellisen arvon määrittäminen** sekä biodiversiteetin, ekosysteemipalveluiden ja luontopohjaisten ratkaisujen edistäminen kuntien toiminnassa vaatii edelleen tutkimus- ja kehitystyötä yhdessä kuntien kanssa pilotoiden.
- Esimerkiksi **urbaani / kunnallinen ekosysteemitilinpito**.
- **Luontokuntaverkoston** toimintaan panostaminen tukee kaupunkien ja kuntien mahdollisuuksia saavuttaa biodiversiteettistrategian tavoitteet.

Lisätietoa

- Kunnille tehdyn kyselyn tuloksista voi lukea tarkemmin:
Kopperoinen, L., Vierikko, K., Kasvio, P., Hietaranta, E. 2021. **Tavoite 11: Kaupunkien viherryttäminen.** Julkaisussa: Kärkkäinen, L. & Koljonen, S. (toim.). Arvio EU:n biodiversiteettistrategian vaikutuksista Suomessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 75/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 233-251.
<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/547941>
- Myös muut EU:n biodiversiteettistrategian 2030 tavoitteet koskevat kuntia, esimerkiksi
  - Tavoite 6: Metsitys ja puiden istutus,
  - Tavoite 7: Pilaantuneet maa-alueet ja niiden kunnostaminen ja
  - Tavoite 12 Kemiallisten torjunta-aineiden käyttö kaupunkien viheralueilla ja muilla herkillä alueilla
  - **Lue lisää raportista** – Kärkkäinen, L. & Koljonen, S. (toim.)

Kuntien viherryttämisen seuraamisen työkaluja: ekosysteemitilinpito

- **Pohjoismainen kunnallisen ekosysteemitilinpidon pilotti**
  - Pilottikunnat Oslo, Tampere, Pirkkala ja Helsinki
  - Ekosysteemien laajuus ja tila, ekosysteemipalveluiden tarjonta ja siihen kohdistuva kysyntä, ekosysteemipalveluiden rahallinen arvo – muutama
  - Hankkeen vetäjä Leena Kopperoinen (SYKE), rahoitus **Pohjoismaiden ministerineuvoston Hållbara städer -työryhmä**, toteutus vuonna 2021 ja loppuraportti ilmestymässä keväällä 2022.
- **Envecopack, työpaketti urbaani ekosysteemitilinpito**
  - Pilotteina Tampere, Pirkkala ja Helsinki
  - Viheralueiden hoitoluokkien testaaminen “ekosysteemityyppeinä”
    - Kunta suunnittelee ja toteuttaa hoidon -> vaikutus bd:hen, tilaan ja ekosysteemipalveluihin
  - Työpaketin vetäjä Leena Kopperoinen (SYKE), rahoitus **Euroopan Tilastovirasto (ESTAT)**, toteutus 1.3.2021-28.2.2023.

Uusia kuntien viherryttämiseen liittyviä hankkeita

- Uusi hanke **”Greening Cities”**, jossa tutkitaan, millainen on hyvä viherryttämissuunnitelma, millaisia viherryttämissuunnitelmia on laadittu valituissa eurooppalaisissa kaupungeissa, millaisia viherryttämissuunnitelmia suomalaisissa kunnissa voitaisiin tehdä ja miten suomalaisia kuntia voidaan tukea tässä työssä.
  - Hankkeen vetäjä Laura Costadone (SYKE), rahoitus **SYKEN siemenraha**, toteutus vuonna 2022 ja loppuraportti 31.1.2023 mennessä.
- Toinen uusi hanke **”Bringing nature back – biodiversity-friendly nature-based solutions in cities (BiNatUr)”**
  - Hankkeen vetäjä Kati Vierikko (SYKE), rahoitus **Biodiversa**, alkaa 1.4.2022, kesto kolme vuotta.
  - Tutkimushankkeessa pureudutaan erityisesti vesiin liittyviin luontopohjaisiin ratkaisuihin ja niiden biodiversiteetin parantamiseen.

Lisätietoja:

leena.kopperoinen@syke.fi

kati.vierikko@syke.fi

pinja.kasvio@syke.fi

